

ԶԱՅԼՏ ՀԱՐՈՒՏԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

VIII

Ու լեզուներ եմ ստրված որ օտար
 Զը նրկասուիմ ես յայլու օտարաց,
 Ինքնուրոյն մըսքին պիտ' զարմանի չըսար՝
 Փոփոխութիւնք ... չէ դըժուարին ալ բայց
 Կռանել կամ գըտնել երկիր մը առանց
 Բնակչի կամ բնակչով ... Թ'եւ ծնած ըլլալու
 Հըպարտ կը զգայ մարդ ուր ես եմ ծընած —
 Պատճառ ունէի ազատ մարդերու
 Լըբել կրողին այդ եւ փրցուել տուն մը հեռու :

IX

Գուցէ սիրեցի խոր՝ բայց թ'իմ մարմին ,
 Իմա չ'եղող հողի մ' մէջ ըլլայ թաղուած ,
 Մարմնագերծ հողիս պիտի փրցուէ իմ
 Հին Սըրբարանը — գծովն իմ ազգակցաց ,
 Կը բաղձամ, երկրիս լեզուով, անմոռաց
 Մընայ յիշատակս — թէ մեծ է իդոն այս ,
 Դըժուարակասար եւ հեռագընաց ,
 Ըլլայ թող բախտիս պէս նաեւ համբաւ՝
 Արագ անող ... մոռացութիւնն ալ փութահաս :

X

Տանարէն դուրս թող մընայ իմ անունն՝
 Ուր մեռնող՝ ազգէն պատիւ կ'ընդունին ,
 Թող պըսակն հանգչի գրիսի մ' վեհագոյն ,
 Սպարացւոյն գիրն թող գըրուի իմ շիրմին .
 « Սպարտան իրմէ արժան՝ որդիներ ունի » :
 Ես գութ չեմ ուզեր , չունիմ կարիքն ալ ,
 Տընկած ծառէս եմ՝ քաղած փաւերն իմ ,
 Կ'արիւնեն անոնց վէրքերն անդադար ...
 Պէտք էի գիտնալ որ այդ սերմը՝ պտուղն այդ կու տար :

XI

Ադրիաթիկն իր ամուսինն կ'ողբայ ,
 Զ'ամուսնութեան ուխտն իր՝ չէ նորոգուած ,
 Պուշինթօր՝ փըտող՝ դեռ հոն կը կենայ ,

Իբր այրիութեան հագուստ անհետնում.

Ս. Մարկոս կ'սեսնէ դեռ առիւծն կիցած
Իր սեղն, բայց զըկար ոյծն իր ծաղրելով,
Հոն ուր կ'ողոճէր կայսր մ'վհեհապանծ
Եւ ինքնակալներ դիտէին նախանձով,
Վենեսիկն երբ քազունի էր ամբաւ գանձով:

XII

Ուրեգան սիրէ ուր Սուաբեան խրնդրէր,
Կը դոփէ կայսր մ'ուր ալ կայսր մ'էր չոքած.
Կրծկուած նահանգ են սէրութիւններն,
Յուպին սեղ շրդալի հընչեն վրայ քաղցաց.
Ոյծի գագաթէն՝ ազգերը հալած
(Կարծես ճախած ճակն արեւուն շողին)
Լեռնէն կ'իջնեն զերդ ուսի վարարած,
Օ՛, ժամն այդ բաւ է կոյր Տոնտոլո-ին,
Ուրսունամեայ՝ Բիւզանդիոնի գոռ յաղթողին:

XIII

Պրոնգ ձիերն ու շրդալին՝ արփոյն ճակ
Կը շողան դեռ Սուրբ Մարկոսին առաջ,
Զիերը սանձուած, Վենիս գրիտահակ ...
Տորիայի խօսքն չէ՞ միքէ կասարուած,
Տասներեք դարու ազատութիւն խլուած ...
Սէգի պէս ելած էր ծովուն խորքէն
Ու նորէն անոր յաջակը սուզուած,
Լաւ է կորսուիլ քան թեմամու ձեռքէն՝
Նըւանուելով ստանալ անդորր՝ որ կ'անարգէ:

XIV

Նորաթի փառքովն՝ Նոր Տիրոս մ'էր ան,
Սնուամբ նըբանակ իսկ յաղթանակի —
«Առիւծասունկ» — որ ընդմէջէն արեան
Եւ Հուրին տրած՝ ծով ու ցամաքին,
Ինքը դեռ ազաւ, շատերն իր գերին.
Օսմանցիին դէմ՝ Եւրոպիոյ պատուար,
(Վկայ՝ Տրովիոյ մըցակիցն)(*)՝, սէր ռազմավայրին

(*) Երեւէ:

Մարտին՝ Լեվանդի — այլ, վկայք անմար,
Ձեզ չեն եղծեր՝ ոչ ժամանակ, ոչ բրոնակալ:

XV

Բոլոր ճանաչեալ իր՝ փոփ են եղած՝
Ինչպէս բխրեղի անդրինեռու շարք.
Պալատներն իրենց՝ պերն, լուսասարած
Կը պատմեն անոնց հրաշագլի փառքն.
Մահանն արդ կոտրած, սուրն ժանգոտ, անարգ,
Օտարներ են հոն ... քափուր սրահներ,
Փողոցներ նեղլիկ, օտար տեղ ու բարք,
Կը յիշեցնեն իր դէմքի կրճնիւններն
Վենեսիկի պատերուն վրայ մրոպլ ամպեր:

XVI

Աթենքի զօրքն երբ ի Սիրակուսայ
Պարտուած՝ հազարներ շրջայ կըրեցին.
Փրկութիւն երգեց Աստիլէին մուտն,
Իր ձայնն էր, հեռուէն, միայն փորկազին ...
Տե՛ս, մինչ եղանակն կ'երգէին երգին՝
Գերողին ձեռքն սանձերն ինկան վար,
Ու կառքը կեցաւ — Սուրն շարժուեց մէջին —
Կըսեց գերին շրջան՝ գերեվարն,
Շնորհակալ եղաւ ան՝ փորկութեան 'ւ երգին համար:

XVII

Չունենայիր բէ, Վենիս, այլ հզօր փառք,
Մոռցուէին յուր. քու վեհ գործերուն,
Երկնային երգին քաւ էր յիշատակն,
'Խաստային հանդէպ չափը քու սիրոյն՝
Պիս՝ իրզէր կապըդ բրոնաւորներուն
Հե՛տ. բախտդ ազգերուն ամօք է բերեր,
Մանաւանդ քեզի, քագունիդ (*) ծովուն,
Մովորդիներուն պէտք չէիր լրեւ,
Վենեսիկի անկումն ազգ՝ քեզ, ք'եւ ջուր քեզ պատ էր:

XVIII

Ու մանկութենէս էի զայն սիրած,
Հրաւե՛ր-հաղաքն էր ան մէջ իմ սրտին

(*) Այսպիսով

Որպէս ջրբասիւնի ծովէն դուրս ելած —
 Վանառի եռիկայ, բնակարան խինդիմ.
 Շիլլէր-Շէյնսբիւրի վրոնի սաղանդիմ
 Տըպագրած պատկերն էր հոգւոյս մէջ ան.
 Ու սիրեցի զայն աւել՝ իր վիշտիմ
 Մէջ, ու մընացի իրմէ անբաժան՝
 Ոչ ք'իր շրթնէր տեսիմ համար, գոռոզութեան:

XIX

Կրնամ վերապրիլ անցեալի կեանքով,
 Հիմակուան համար բաւականին դեռ,
 Աչքով քու միտքով, զուսպ ըզգացմունքով՝
 Տակաւին յուսալ, աւելին փնտռել.
 'Ա երջանիկ պահուս որ ձեռն է առեւ
 Քու յուրեւեղ ալ, Վենիս, եւ երանգ
 Եւ ըզգայնութիւնք որոնք չեն ննջեր
 Ժամանակին հետ, չի ցընցեր տանջանքն,
 Թէ ոչ այժմ պիտ' ըլլայի ես պաղ, անկեանք:

XX

Իրենց բնութեամբն է որ կ'անին կաղնիք՝
 Աւելի բարձրք վրայ լերկ ժայռերուն.
 Արմատն մխած տեղ վ'ամուլ, հողագիրիկ,
 Կեցած դիմացը ցընցող հովերուն,
 Բունը բայց կ'անի՝ վայռը փոքորիկն
 Արհամարհելով... մինչ անն իր, համբաւն՝
 Ձինք ծընող լեռն կ'ընդունին կընիք՝
 Գործ կըրանիթին — որ իրեն կեանք տուա,
 Թող որ միտքս ալ մեծնայ՝ ինչպէս ծառն այդ մեծցաւ:

XXI

Կարելի՞ պահել Գոյութիւնն. կեանքին,
 Վիշտի արմատն խոր՝ կ'ընեն տունն ամուր,
 — Սիրն ամայի, մերկ —: Ուղիք, ծանրագին
 Բեռն իր կը կըրէ, կը տանի անդոյք.
 Գայլը կը մեռնի համբերութեամբ լուռ.
 Օրինակներն այս չեն անուշ ունայն,
 Եթէ կենդանին ըստոր, անհամբոյր,
 Գազաններ վայրի՞ անխօս կը տկան,
 Ինչո՞ւ չ'տոկայ Մարդն աւելի ազնւական:

Թրգմ. Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԼՈՐՏ ՊԱՅՐԸՆ